

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет природокористування
Факультет агротехнологій та екології
Кафедра екології

**СИЛАБУС
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ЕТИКА І ЕСТЕТИКА»**

для студентів, що навчаються за **ОПП «Технології захисту навколишнього середовища»** за першим (бакалаврським) рівнем освіти
за спеціальністю 183 Технології захисту навколишнього середовища
галузі знань 18 Виробництво та технології

Львів 2023

АНОТАЦІЯ КУРСУ

Бакалаврському ступеню навчання природничих кадрів відповідає філософський курс етики та естетики пропедевтичного характеру.

Етика як моральна філософія, що не тільки несе теоретичні знання про моральні цінності і відображає моральну свідомість у всій її складності та суперечливості, але й дає розуміння морального виміру поведінки особистості і дій соціальних суб'єктів, виступає універсальним способом соціальної регуляції. Сучасна естетика як наука про становлення чуттєвої культури людини не тільки виступає як мета та теорія мистецтва і вивчає шляхи формування досконалої людської чуттєвості, але й активно і цілеспрямовано впливає на художню культуру суспільства, сприяє виявленню творчих можливостей людини, її морально-етичного потенціалу.

Особливо гостро постали проблеми моральних і естетичних цінностей у період пострадянських трансформацій. Моральне відродження і духовне вдосконалення естетичного в людині як прояву її цінного ставлення до реальності - мета і засіб прогресивного розвитку суспільства.

Така організація вивчення сприяє засвоєнню етики та естетики як цілісної системи людських знань, осмисленню проблем, котрі породила сучасна суспільна практика, пробудженню почуття і розуміння закладених у самій природі людини безмежних можливостей щодо становлення її особистості.

Програма навчальної дисципліни складається з таких розділів:

1. Етика – наука про мораль.
2. Естетика як наука про прекрасне.

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення дисципліни “Етика і Естетика” є залучення студентів до фундаментальних моральних та естетичних цінностей, перетворення їх у стійкі переконання та мотиви поведінки, пробудження відчуття відповідальності за самовдосконалення, формування умінь орієнтуватися у світі людських відносин і художнього життя з позиції гуманізму. Також формування системи знань з історії та сучасних концепцій етики та естетики як важливого показника освіченості і культури майбутнього фахівця.

Завданнями дисципліни «Етика і Естетика» є набуття студентом наступних компетентностей:

Ік. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та вирішувати практичні проблеми технічного і технологічного характеру у сфері екології, охорони довкілля, збалансованого природокористування, або у процесі навчання, що передбачає застосування теоретичних основ та методів технологій захисту навколишнього середовища, та характеризується комплексністю і невизначеністю умов.

К01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

К02. Знання і критичне розуміння предметної області та професійної діяльності.

К07. Прагнення до збереження навколишнього середовища та забезпечення сталого розвитку суспільства.

К08. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні

Програмні результати навчання:

ПР15. Знати сучасні особливості взаємодії людини і природи, суспільства і природи,

сутність протиріч та кризи існування людини в природі, їх наслідки для людства і природи

ПР16. Знати історичні і сучасні філософські концепції розвитку суспільства у взаємодії зі своїм соціальним і природним середовищем для досягнення оптимального напрямку розвитку суспільного і природного компонентів в системах «людина – природа» і «суспільство – природа», вміти застосовувати свої теоретичні знання в професійній діяльності.

Інформаційний обсяг навчальної дисципліни (зміст)

Розділ 1. Естетика – як наука про мораль

Тема 1. Предмет і завдання етики

Тема 2. Структура та функції моралі

Тема 3. Загальні характеристики моралі

Тема 4. Моральне життя людини

Тема 5. Моральна культура особистості

Тема 6. Теоретичні основи екологічної етики

Тема 7. Прикладні аспекти екологічної етики

Розділ 2. Естетика як наука про прекрасне.

Тема 1. Предмет і завдання естетики

Тема 2. Основні категорії естетики

Тема 3. Естетична свідомість та естетична діяльність

Тема 4. Мистецтво як соціальне явище

Тема 5. Художня творчість як об'єкт естетики

Тема 6. Естетичні цінності природи. Екологічна основа краси природи

Тема 7. Еколого – естетичне ставлення до природи

ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ

Основними видами навчальних аудиторних занять, під час яких здобувачі вищої освіти отримують необхідні знання, є лекції, лабораторні заняття, консультації.

При викладанні лекційного матеріалу передбачено поєднання таких форм і методів навчання, як лекції – бесіди і лекції-візуалізації. Лекція-бесіда забезпечує безпосередній контакт викладача з аудиторією і дозволяє привернути увагу здобувачів вищої освіти до найбільш важливих питань теми лекції, визначити у процесі діалогу особливості сприйняття навчального матеріалу здобувачами вищої освіти.

Лекція-візуалізація – візуальна форма подачі лекційного матеріалу з розгорнутим або коротким коментуванням візуальних матеріалів, що переглядають технічними засобами навчання або аудіо-відеотехніки. При проведенні лабораторних занять передбачено поєднання таких форм і методів навчання, як робота у малих групах або дискусія.

Здобувачі вищої освіти, виконують усні та письмові завдання, виступають з доповідями і презентаціями, підготовленими як індивідуальні проекти. Програмою передбачено такі проекти для формування професійної компетентності: виступ за темою індивідуального науково-дослідного завдання (або з темою самостійного вивчення дисципліни) та виступ-інформування за темами лабораторних занять (у вигляді презентації або реферату).

**План лекційних занять з дисципліни
«Етика та естетика»**

№ теми	Тема, питання що вивчаються
1.	Розділ 1. Естетика – як наука про мораль Тема 1. Предмет і завдання етики Предмет етики та коло її основних проблем. Специфіка завдань етики. Історія розвитку світової етичної думки. Етапи розвитку етичних знань в Україні.
2.	Тема 2. Структура та функції моралі Поняття і сутність моралі. Моральні норми і принципи. Моральні мотиви і цінність орієнтації. Основні соціальні функції моралі.
3.	Тема 3. Загальні характеристики моралі Добро і зло – провідні поняття моральної свідомості. Справедливість, обов’язок і відповідальність. Совість, гідність і честь. Свобода і моральний вибір особистості.
4.	Тема 4. Моральне життя людини Сенс життя і ставлення до смерті. Щастя як категорія моральної свідомості. Милосердя і любов. Толерантність у моральних вимірах співжиття людини.
5.	Тема 5. Моральна культура особистості Зміст і структура моральної культури особистості. Моральне виховання особистості і формування її моральної культури. Моральна культура ділового спілкування та етикет. Моральна цінність товариськості, дружби і професійної етики.
6.	Тема 6. Теоретичні основи екологічної етики Цінності природи, конфлікти цінностей і природоохоронні мотивації. Права природи. Екологічна етика і народні традиції. Екологічна етика і релігія. Морально-релігійні мотиви захисту дикої природи
7.	Тема 7. Прикладні аспекти екологічної етики Загальні екоетичні принципи відношення до природи і правила справедливого вирішення конфліктних ситуацій. Етичні принципи заповідної справи. Екологічна етика і обриси природокористування майбутнього. Екологічна етика проти економіки. Екологічна етика проти аматорського полювання. Шляхи популяризації екологічної етики.
8.	Розділ 2. Естетика як наука про прекрасне. Тема 1. Предмет і завдання естетики Естетика, як філософська наука. Інтеграція естетики з іншими науками (етика, мистецтвознавство, психологія). Зародження і становлення естетичної думки.
9.	Тема 2. Основні категорії естетики Поняття “естетичного” як універсальної категорії естетичного. Прекрасне і потворне в природі і суспільстві. Піднесене і низьке (нище) в системі естетичних цінностей. Комічне і трагічне.
10.	Тема 3. Естетична свідомість та естетична діяльність Естетична свідомість, як форма суспільної свідомості. Естетичні почуття, смак та ідеал. Специфіка естетичної діяльності. Співвідношення естетичної і художньої діяльності.
11.	Тема 4. Мистецтво як соціальне явище Концепції мистецтва в історії естетики. Мистецтво як форма відображення дійсності. Соціальні функції мистецтва. Види мистецтва.

12.	Тема 5. Художня творчість як об'єкт естетики Проблема творчості в естетиці. Творчий метод і художні напрями та стилі. Технологічні механізми художньої творчості. Особистість художника і творчий процес.
13	Тема 6. Естетичні цінності природи. Екологічна основа краси природи Типи краси природи (зорова, звукова, нюхова, смакова, тактильна). Краса дикої природи. Краса окультуреної природи. Краса видів флори і фауни. Краса неживої природи. Краса планет, світил, стихій, явищ природи. Вид — естетичний індикатор. Флагманський вид. Екологічне значення естетичної цінності тварин і рослин. Краса тварин і рослин як важливий фактор природного відбору.
14	Тема 7. Еколого – естетичне ставлення до природи Оцінювання краси природи. Утилітарний і моральний аспекти. Естетична мотивація охорони природи. Екологічні, біологічні і географічні критерії краси природи. Фізіологічні і психологічні аспекти естетичного оцінювання природи. Взаємозв'язок екологічної етики і екологічної естетики.

ПЛАН СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ З ДИСЦИПЛІНИ «ЕТИКА ТА ЕСТЕТИКА»

№ теми	Тема заняття
I модуль. Розділ 1. Етика – наука про мораль.	
1.	Тема 1. Предмет і завдання етики
2.	Тема 2. Структура та функції моралі
3.	Тема 3. Загальні категорії моралі
4.	Тема 4. Моральне життя людини
5.	Тема 5. Моральна культура особистості
6.	Тема 6. Екологічна етика і народні традиції
7.	Тема 7. Екологічна етика і обриси природокористування майбутнього
II модуль. Розділ 2. Естетика як наука про прекрасне.	
8.	Тема 8. Предмет і завдання естетики
9.	Тема 9. Естетична свідомість
10.	Тема 10. Мистецтво як соціальне явище
11.	Тема 11. Художня творчість як об'єкт естетики
12.	Тема 12. Визначення естетичної цінності природного об'єкта
13.	Тема 13. Вивчення оцінки краси дерев різними віковими і соціальними групами населення.
14.	Тема 14. Вплив краси природи на оздоровлення. Ландшафтотерапія, лісотерапія. Краса природи і моральне очищення. Емоційний і психологічний вплив краси природи на людину. Практичне використання естетичної цінності природи.

**Теми винесені на самостійне вивчення
навчальної дисципліни**

№ теми	Назва теми
1	Взаємозв'язок загальнолюдського та національного в моралі.
2	Мораль і звичай.
3	Мораль і право.
4	Мораль та ідеологія
5	Справедливість як поняття моральної свідомості.
6	Свобода як моральна цінність людського буття.
7	Страждання як моральний принцип та атрибут духовного життя особистості.
8	Системність естетичного знання.
9	Історія естетичних вчень як процес формування предмета естетики як науки.
10	Естетичне як цінність для людства як роду.
11	Структура естетичної свідомості.
12	Поняття художньої свідомості.
13	Творча природа мистецтва.
14	Роль особистості митця в мистецтві.

МЕТОДИ КОНТРОЛЮ ТА ОЦІНЮВАННЯ

- 1. Усне опитування** (фронтальне, індивідуальне, детальний аналіз відповідей студентів).
- 2. Письмова аудиторна та позааудиторна перевірка** - розв'язування задач і прикладів, підготовка рефератів, презентацій, контрольні роботи (з конкретних питань тощо) або тести
- 3. Практична перевірка** - аналіз виробничої інформації, рішення професійних завдань з проектування технологічних методів захисту.

Види контролю: поточний контроль, проміжна та семестрова атестація

Підсумковий контроль являє собою екзамен з навчальної дисципліни «Етика та естетика» з метою оцінки їх знань і навичок у відповідності до освітньої програми.

9. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота														Підсумковий тест (екзамен)	Сума
Розділ 1							Розділ 2								
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	50	100
Pr1 – Pr7							Pr8-Pr14								
25 балів							25 балів								

T1, T2 ... T14 – теми лекційного курсу.

Pr1, Pr2...Pr14. – теми практичних (семінарських) занять.

В умовах дистанційного навчання поточний і підсумковий контроль здійснюється з використанням інтернет-технологій різними шляхами комунікацій (зокрема, Zoom, Google Meet, Skype, Moodle).

Відпрацювання пропущених занять студентами здійснюється згідно «Положення про порядок відпрацювання студентами Львівського національного аграрного університету пропущених лекційних, практичних, лабораторних та семінарських занять». Студент представляє конспект а з пропущеної теми лекційного курсу та опрацюванні лабораторні заняття (захист роботи або контрольна чи тестові завдання) з відповідної тематики. Самостійне вивчення навчальної дисципліни за вищевказаними темами передбачає також підготовку рефератів, доповідей, презентацій (максимальна кількість балів - 4 за одну тему,

але не більше 10 б. за весь курс дисципліни).

Форма підсумкового контролю успішності навчання: екзамен.

КРИТЕРІЇ ПОТОЧНОГО ОЦІНЮВАННЯ

Поточне оцінювання здійснюється за кожним завданням в межах розділів. Оцінюються і завдання, виконувані в аудиторії, і завдання, виконувані під час самостійної роботи. Протягом вивчення дисципліни здійснюється самоконтроль. Загальні критерії оцінок: “відмінно” – здобувач вищої освіти виявив всебічні, систематичні та глибокі знання навчального матеріалу дисципліни, передбаченого програмою; опрацював основну та додаткову літературу, рекомендовану програмою; проявив творчі здібності у розумінні, логічному, стислому та ясному трактуванні навчального матеріалу; засвоїв взаємозв’язок основних понять дисципліни, їх значення для подальшої професійної діяльності. “добре” – здобувач вищої освіти виявив систематичні та глибокі знання вище середнього рівня навчального матеріалу дисципліни; продемонстрував уміння легко виконувати завдання, передбачені програмою; опрацював літературу, рекомендовану програмою; засвоїв взаємозв’язок основних понять дисципліни, їх значення для подальшої професійної діяльності. “задовільно” – здобувач вищої освіти виявив знання навчального матеріалу дисципліни в обсязі, необхідному для подальшого навчання та майбутньої професійної діяльності; виконав завдання, передбачені програмою; ознайомився з основною літературою, що зазначена у програмі; припустив значну кількість помилок або недоліків у відповідях на запитання співбесіди, тестування, при виконанні завдань тощо, які може усунути самостійно. “незадовільно” – здобувач вищої освіти не має знань зі значної частини навчального матеріалу; припускає принципові помилки при виконанні більшості передбачених програмою завдань.

Питання з дисципліни «ЕТИКА ТА ЕСТЕТИКА», які вносяться на екзамен ЕТИКА

1. Предмет і завдання етики.
2. Походження та історичні типи моралі.
3. Мораль: сутність, специфіка та функції.
4. Поняття і структура моральної свідомості.
5. Добро і зло – провідні поняття моральної свідомості й категорії етики.
6. Сенс життя і ставлення до смерті.
7. Справедливість, обов’язок і відповідальність.
8. Совість, честь і гідність людини.
9. Щастя як категорія моральної свідомості.
10. Мораль у життєдіяльності українського суспільства.
11. Моральні аспекти з глобальних проблем сучасної цивілізації.
12. Моральна культура особистості та процес її формування.
13. Етика ділового спілкування: моральні виміри.
14. Моральні цінності товарищескості, дружби, любові та шлюбно-сімейних стосунків.
15. Професійна етика.
16. Етика у системі суспільствознавства.
17. Основні тенденції розвитку моралі в сучасній цивілізації.
18. “Милосердя” і “толерантність”.
19. Моральний конфлікт.
20. Мораль і основні сфери діяльності людини: проблема взаємозв’язку.
21. Моральна відповідальність: сутність і специфіка.
22. Моральна культура особистості та процес її формування.
23. Мораль і національна культура.
24. Етика національних відносин.
25. Любов: моральна цінність і різноманітність.
26. Індивідуальна статевая любов і мораль.

27. Свобода і моральний вибір особистості.
28. Етикет: сутність і структура.
29. Етика у філософському вченні Г. Сковороди.
30. Етика як складова частина “філософії серця”.

ЕСТЕТИКА

1. Предмет естетики: історія і теорія проблеми.
2. Розвиток естетичної думки у західноєвропейській культурі.
3. Генеза української естетики.
4. Основні естетичні категорії і поняття.
5. Естетична свідомість: специфіка і структура.
6. Естетична діяльність.
7. Естетика як метатеорія мистецтва.
8. Художньо-образна система мистецтва.
9. Соціальна природа і функції мистецтва.
10. Система мистецтва та види мистецтва.
11. Типологія історичного розвитку мистецтва.
12. Історичні закономірності художнього розвитку.
13. Естетика ХХ ст.: теоретичні пошуки.
14. Мистецька практика естетики ХХ ст.: абстракціонізм, експресіонізм, сюрреалізм.
15. Естетичний потенціал художньої творчості.
16. Етнічне, національне і загальнолюдське у мистецтві.
17. Естетична культура та шляхи її формування.
18. Культура поведінки та етикет фахівця.
19. Естетична і художня діяльність: їх співвідношення та особливості.
20. Творчий процес і художнє сприйняття.
21. Синтез як головний принцип сучасного мистецтва.
22. Суспільна оцінка художніх творів.
23. Технічна естетика і дизайн.
24. Поняття художньої свідомості.
25. Мистецтво як засіб спілкування.
26. Особистість творця в мистецтві.
27. Сутність елітарної і масової культури в мистецтві.
28. Взаємодія естетики з іншими науками.
29. Культура поведінки та етикет фахівця.
30. Зміст і форма в мистецтві: проблема взаємозв'язку.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова.

1. Борейко В.Є., Пустовіт Н.А.. Екологічна етика та гуманне ставлення до тварин і рослин, К.: КЭКЦ, 2011. 79 с.
2. Колесніков М. П., Колеснікова О. В., Лозовий В. О та ін. Естетика: навч. посіб. за ред. В. О. Лозового. Київ: Хрінком Інтер, 2003. 208 с.
3. Малахів В. А. Етика: Курс лекцій: навч. посіб. 4-те вид. Київ: Либідь, 2002. 384 с.
4. Савельєв В. П. Етика: навч. посіб. Львів: «Магнолія плюс», 2005. 244 с.

Допоміжна

5. Адорно Т. Теорія естетики. Київ: “Основи”, 2002. 518 с.
6. Блощинська В. А. Практикум з етики: навч. посіб. Ів.-Франківськ : ІМЕ, 2003. 256 с.
7. Естетика: підручник за заг. ред. Л. Т. Левчука. Київ, 2005. 250 с.
8. Зусін В. Я. Етика та етикет ділового спілкування: навч. посіб. 2-ге вид., переробл. і доп. Київ. : Центр навч. літератури, 2005. 224 с.

9. Левчук Л.Т. Західноєвропейська естетика XX століття. Київ., 1997. 224 с.
10. Левчук Л., Оніщенко О. Основи естетики. Київ.: Вища школа, 2000. 271 с.
11. Карнегі Д. Як залучати друзів та здійснювати вплив на людей. Київ: Країнамрій, 2011. 256 с..
12. Малахів В. А. Етика: курс лекцій: навч. посіб. 4-те вид. Київ: Либідь, 2002. 384 с.
13. Мовчан В. С. Етика: навч. посіб. 3. вид., випр. і доп. Київ: Знання, 2007. 484 с.
14. Радевич-Винницький Я. Етикет і культура спілкування : навч. посіб. Київ: Знання, 2006. 291 с.
15. Савельєв В. П. Етика: навч. посіб. Львів: «Магнолія плюс», 2005. 244 с.
16. Татаркевич В. Історія шести понять: Мистецтво, прекрасне, форма, творчість, відтворництво, естетичне переживання. Київ: Юніверс, 2001. 366 с.
17. Тофтул Михайло Григорович. Етика: навч. посіб. Київ: ВЦ "Академія", 2005. 416 с.

12. Інформаційні ресурси

1. Бібліотечно-інформаційні ресурси — [книжковий фонд](#), періодика та фонди на [електронних носіях](#) бібліотеки ЛНУП, державних органів науково-технічної інформації, наукових, науково-технічних бібліотек та інших наукових бібліотек України:
 - Львівська національна наукова бібліотека ім. В. Стефаника НАН України, вул. Стефаника, 2; тел. 274–43–72.
 - Львівська обласна наукова бібліотека, проспект Шевченка, 13; тел. 274–02–26.
 - Наукова бібліотека ЛНУ ім. І. Франка, метод. відділ, вул. Драгоманова, 17; тел. 296–42–41.
 - Центральна міська бібліотека ім. Лесі Українки, вул. Мулярська, 2а; тел. 272–05–81.
2. Електронні інформаційні ресурси мережі Інтернет з переліком сайтів:
 - http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Psihol/_Index.php
 - <http://pidruchniki.com/psihologiya/>
 - <http://studme.com.ua/psihologiya/default.htm>
 - <http://ukrkniga.org.ua>
 - <http://textbooks.net.ua/content/section/41/47/>
 - <http://libfree.com/psihologya/>
 - <http://psychologiya.org.ua/pidruchnyky.html>

ПОЛІТИКА КУРСУ («ПРАВИЛА ГРИ») В АУДИТОРНИЙ ЧАС

Курс передбачає роботу в колективі. Студенти під час лекційних занять ведуть конспект з відповідної теми. Під час заняття або ж в кінці лектор ставить питання, веде діалог з аудиторією для кращого засвоєння теоретичного матеріалу. Середовище в аудиторії є дружнім, творчим, відкритим до конструктивної критики. Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін. Якщо здобувач вищої освіти відсутній з поважної причини, він/вона презентує виконані завдання під час самостійної підготовки та консультації викладача. Під час роботи над індивідуальними науково-дослідними завданнями та проектами не допустимо порушення академічної доброчесності